

Posudek vedoucího k diplomové práci Terezy Štepkové: Sebeobrana jako výjimka z kogentního zákazu použití síly

Předložená diplomová práce obvyklého rozsahu (63 s. textu) zpracovává téma, které je sice na straně jedné možno považovat téměř za klasické, na druhé straně však prochází pod vlivem recentní praxe států významnými debatami a pokusy o reinterpretaci. Samotné pravidlo, které je poměrně stručné, se nachází jak v Chartě OSN, tak v obyčejovém obecném mezinárodním právu. Toto normativní jádro je však obaleno hustou sítí vazeb na další pravidla týkající se použití síly a také množstvím výkladů v judikatuře, diplomatických a jiných vládních dokumentech, dokumentech *soft law* i doktríně mezinárodního práva. Proto je rozhodně nelze označit za jednoduché. Diplomantka se v rámci svých možností pokusila s tímto složitým úkolem vyrovnat. Vycházela přitom z primárních dokumentů a poměrně omezeného výběru literatury v češtině a francouzštině.

Z hlediska formálního je třeba vytknout určité nedostatky v práci s literaturou, zejm. v technice citování. Vzhledem k nevelkému počtu citovaných děl nelze tolerovat takové nepřesnosti, jako např. opakované odkazy na stránky učebnice P.-M. Dupuy, *Droit international public*, které neodpovídají, resp. se v citovaném 7.vydání (2004) vůbec nevyskytují (*sic!*). Diplomantka v nejlepší případě vycházela z jiného vydání, než které ve své práci uvádí. Rovněž není zvykem v odkazech na články nebo knihy uvádět i názvy jednotlivých kapitol (na rozdíl od sborníků, kde je třeba po uvedení autora a názvu stati citovat i autory či editory a název celého díla).

Struktura práce je vcelku přiměřená zvolenému tématu. Po stručném úvodu se práce dělí do tří velkých, dále vnitřně strukturovaných kapitol. Po formální stránce je k vytknutí, že IV. kapitola naznačuje členění, ale přitom obsahuje jen jednu část „1. Závěr“.

První kapitola má spíše historické zaměření, popisuje totiž místo „sebeobrany“ v tradičním mezinárodním právu, které v kontextu volnosti použití síly a doktríny *bellum justum* spočívalo ve sféře legitimacy, nikoliv legality. Diplomantka se správně snaží ukázat, že před stabilizací zákazu použití síly neměla sebeobrana v pozitivním mezinárodním právu svou dnešní funkci.

Druhá kapitola navazuje na předchozí popis a podává vývoj zákazu použití síly a hrozby silou v jeho základních etapách, které představuje omezení podle Paktu Společnosti národů, přes speciální zákaz v Briand-Kellogově paktu po všeobecný zákaz v Chartě OSN. K tomu pak připojuje popis snah o definici agrese a výsledku obsaženého v rezoluci VS OSN 3314 (XXIX) z r. 1974. V druhé části této kapitoly se diplomantka pouští do teoretického

problému, zda se institutu sebeobrany upraven primárními či sekundárními normami mezinárodního práva.

Vlastnímu tématu sebeobrany v současném mezinárodním právu se věnuje až kapitola III., která tvoří jádro celé práce. Zde se diplomantka pokusila vymezit nejprve základní prvky institutu sebeobrany. Poté ukazuje sebeobranu v kontextu diskuse o (legálním) použití síly v současném mezinárodním právu. Mimo jiné se zmiňuje o teoretické diskusi o rozlišení mezi kolektivní sebeobranou a kolektivní donucovací akcí na základě rozhodnutí Rady bezpečnosti (Irák 1991), sebeobraně jako zdůvodnění pro reakci na nové hrozby, včetně mezinárodního terorismu, a rozlišení preemptivní a preventivní sebeobrany. Závěr práce je poměrně zdařilým shrnutím zpracované matérie.

K práci by bylo možno mít celou řadu připomínek a otázek. Z formálních nedostatků čtenáře upoutá, že i přes provedené korektury v práci zůstalo poměrně velké množství překlepů či prohřešků proti pravopisu v českém textu (zejm. interpunkce a velká písmena), popř. i ve francouzských citacích literárních děl (pozn. 24, 50). Značné problémy se srozumitelností vykazují některé citace z francouzštiny (např. s. 58-59: „ve skutečnosti co se týče právního hlediska, nemůže dojít k zneužití tohoto práva, neboť je naprosto diskreditován podle znění Charty a všechny snahy upravit jeho použití prozatím ztroskotaly“).

Pro účely obhajoby doporučuji, aby se diplomantka pokusila vysvětlit rozdíl (základní výhody a nevýhody) úpravy kolektivní bezpečnosti v Paktu Společnosti národů a v Chartě OSN. Dále by měla objasnit smysl citace z díla P.-M. Dupuy o problémech s definicí agrese, zejm. že „Mezinárodní trestní tribunál se z počátku této definice držel, později se od ní odklonil s přihlédnutím k individuální odpovědnosti každého vůdce nebo organizátora“ (s. 27-28). O jakém tribunálu se zde hovoří? Jak chápe autorka označení sebeobrany za „přirozené právo“, když má pozitivně právní základ (s. 38)?

I přes řadu připomínek a otázek považuji předloženou diplomovou práci za ještě přijatelný základ pro ústní obhajobu, ke které ji proto doporučuji.

V Praze dne 20.10.2006

Prof. JUDr. Pavel Šturma, DrSc.